

Шевченко Галина Павлівна – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, директор Науково-дослідного інституту духовного розвитку людини Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна). E-mail: shevchenko.gala@yandex.ua

Shevchenko Galyna P. – member-correspondent of NAPS of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Chair of Pedagogy, Director of Scientific Research Institute of Spiritual Development of a Person, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Luhans'k, Ukraine). E-mail: shevchenko.gala@yandex.ua

УДК 378.4

ПРІОРИТЕТИ РОБОТИ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НУБіП УКРАЇНИ

В.Д. Шинкарук

У статті розкрито пріоритети розвитку гуманітарно-педагогічного факультету у системі професійної підготовки фахівців для агропромислового комплексу України. Обґрунтовано один із найважливіших напрямів діяльності – гуманітаризація та гуманізація професійної підготовки фахівців у НУБіП України. Розкрито роль гуманітарних кафедр у реалізації Закону України «Про вищу освіту» та «Національної рамки кваліфікацій».

Ключові слова: професійна підготовка, підготовка кадрів, гуманітарна освіта, філологічна підготовка, професійні та особистісні якості фахівця, виховання громадянина-патріота.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні, під впливом загострення військового протистояння на Донбасі, перед кожним свідомим громадянином стоїть питання «Як жити далі? На які

цінності орієнтуватись? Які ідеали сповідувати? На якій ідеологічній базі розбудовувати нові демократичні, цивілізовані державні форми самоорганізації українського суспільства? Чи можна ставити під сумнів нашу національну ідентичність, відмовлятися від спільного минулого, самобутньої культурної спадщини, історії, мови, звичаїв, традицій, уславлених предків?» Відповіді на ці питання українській громаді мають дати не тільки представники політичного класу, істеблішменту, а й інтелектуальна еліта, творча інтелігенція, насамперед науковці й освітяни. У вимірі Національного університету біоресурсів і природокористування України, як могутнього навчально-науково-виробничого комплексу дослідницького типу, категоричною відповіддю на виклики сьогодення має стати розвиток гуманітарної освіти, як важливої складової підготовки фахівців професій типу «людина-природа», «людина-людина».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Зокрема, зміст підготовки фахівців аграрного профілю аналізували С. Амеліна, Л. Барановська, І. Волощук, Л. Герасимова, М. Левочко, В. Манько, Р. Сопівник та інші, які акцентували на необхідності гуманізації та гуманітаризації підготовки фахівців професій типу «людина-природа», суспільній потребі у формуванні гуманістичних якостей.

Мета статті полягає в обґрунтуванні пріоритетів діяльності колективу гуманітарно-педагогічного факультету у забезпеченні гуманітаризації та гуманізації професійної підготовки студентів НУБіП України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка фахівців колективом науково-педагогічних працівників гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП

України спрямована на задоволення потреб особистості, ринку освітніх послуг, ринку праці та включає підготовку кадрів з вищою освітою за спектром напрямів, спеціальностей та освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр.

Пріоритетними напрямками розвитку факультету є: гуманітаризація та гуманізація професійної підготовки фахівців у НУБіП України; створення сучасної нормативно-правової бази для розвитку та удосконалення вищої освіти в університеті; забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти усіх громадян України, вдосконалення механізму добору і залучення обдарованих дітей та молоді до навчання; розробка та видання навчально-методичної літератури на електронних носіях для дистанційного та екстернатного навчання; забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти та впровадження кредитно-трансферної системи навчання; розширення академічних свобод та інституційної автономії, посилення суспільної відповідальності і ролі факультету як осередку інтеграції системи вищої освіти у європейський та світовий освітній простір; поглиблення міжнародного співробітництва, входження системи вищої освіти в європейський і світовий освітній та науковий простір, розширення участі факультету в міжнародних освітянських та наукових проектах.

Вважаємо за доцільне розкрити перший пріоритет – гуманітаризація та гуманізація професійної підготовки фахівців у НУБіП України.

Національний університет біоресурсів і природокористування України – один із провідних вищих навчальних закладів України, який має свою понад 116-літню історію, традиції підготовки фахівців, наукові школи.

У системі закладів вищої освіти нашому університету належали лідерські позиції у підготовці фахівців для агропромислового комплексу України. Проте, сьогодні гостро постає необхідність підготовки не просто висококваліфікованого фахівця, який має сформовані професійні знання, уміння та навички (так звані ЗУНи), але високоосвіченої людини, патріота своєї Батьківщини (який готовий працювати заради розвитку і процвітання України), гуманіста (людини толерантної, що з повагою ставиться до інших людей, незалежно від їх поглядів, національності, мови, релігійних переконань).

Ректор НУБіП України, професор С. Ніколаєнко наголошує на важливості гуманітарної складової у професійній підготовці фахівців. Так, звертаючись до першокурсників Станіслав Миколайович зауважує, що «наше завдання – не лише готувати кваліфікованих спеціалістів, а додати гуманітарну і культурну складові, виховувати патріотів України, здатних гідно захистити незалежність і суверенітет держави» [1].

Суспільна необхідність у вихованні фахівця-патріота, гуманіста, визначена у ряді нормативних документів. Відповідно до статті 26, пункту 4 Закону України «Про вищу освіту» (2014) одним із основних завдань вищого навчального закладу є «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах» [2].

Реалізація компетентнісного підходу в процесі підготовки фахівців передбачає формування компетентного

випускника, який має професійні знання, сформовані вміння і навички професійної діяльності, а також розвинуті професійно важливі особистісні якості, що й забезпечують можливість професійної самореалізації та конкурентоздатності на ринку праці.

Національна рамка кваліфікацій (2011), яка була прийнята у 2011 році впроваджується у практику підготовки фахівців у вищих навчальних закладах, з метою введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців. При чому компетентність визначається як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [3].

Отже, сучасна суспільна потреба у формуванні професійно важливих і особистісних якостей фахівця обумовлює необхідність у посиленні ролі гуманітарної складової у підготовці фахівців. У НУБіП України основним структурним підрозділом, що забезпечує викладання дисциплін гуманітарного циклу є Гуманітарно-педагогічний факультет (до складу якого входять 12 кафедр гуманітарного спрямування). Колектив науково-педагогічних працівників гуманітарно-педагогічного факультету реалізує ряд важливих положень Програми розвитку НУБіП України на 2015-2020 роки «Голосіївська ініціатива - 2020», наприклад:

- мета 1.3. «Збільшення кількості англійських програм навчання» – забезпечується філологічними кафедрами факультету;

- мета 2.1. «Удосконалення змісту навчального процесу» – забезпечується педагогічними кафедрами факультету;

- мета 2.3. «Поліпшення навчально-методичної та видавничої діяльності, використання інформаційних та інтерактивних технологій» – забезпечується кафедрою соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті;

- мета 6.1.11. «Створення «Етичного кодексу працівників університету» з метою дбати про дух моралі і дружби, взаємоповаги в колективі» реалізована у вигляді проекту «Етичний кодекс науково-педагогічного працівника НУБіП України».

Окремої уваги заслуговує напрям 3 програми – «Студентське самоврядування та виховна робота. Інтелектуальний та особистісний розвиток молоді». Даний напрям передбачає, що «основною метою виховання студентської молоді є формування патріотично налаштованих громадян України з високими моральними цінностями та духом, людськими ідеалами та переконаннями, знанням історії і культури українського народу, національною свідомістю та людською гідністю, любов'ю до рідної землі, родини, свого народу, колективу Університету, бажанням працювати задля розквіту держави, готовністю в будь-який час стати на захист Батьківщини, глибоким розумінням громадянського обов'язку, повагою до Конституції України, законів України, державної мови і символіки, історії Університету та його видатних учених» [4]. Реалізовувати цей напрям зобов'язані усі науково-педагогічні працівники університету, проте основна роль у вихованні фахівця, як громадянина-патріота, належить кафедрам, зміст дисциплін яких спрямований на формування загальнолюдської культури, національної

свідомості та самосвідомості, громадянськості та моральності. До таких кафедр у першу чергу належать кафедри педагогіки, історії і політології, культурології, української та класичних мов, філософії.

Визначені завдання, щодо підвищення ролі гуманітарної освіти у НУБіП України, ідуть в фарватері із загальнодержавними пріоритетами розвитку вищої освіти в Україні. Неодноразово, у минулому і в теперішній час загострювалося питання обмеження гуманітарної складової у змісті підготовки фахівців. Сьогодні стратегія гуманітарної політики держави чітко визначена на користь гуманітаризації і гуманізації підготовки кадрів для різних галузей економіки. Про що свідчить брифінг (3.02.2015) віце-прем'єр-міністра – Міністра культури В'ячеслава Кириленка, Міністра освіти та науки Сергія Квіта, директора Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди Мирослава Поповича, ректора Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка Леоніда Губерського та директора Інституту історії України НАНУ Валерія Смолія щодо обов'язковості вивчення гуманітарних дисциплін в українських вищих навчальних закладах. Так, віце-прем'єр-міністр України відзначив, що «філософські, історичні та інші українознавчі дисципліни у вищій освіті необхідно зберегти, а кількість годин на їхнє викладання збільшити» [5].

У напрямі збереження і розвитку гуманітарної підготовки фахівців працює гуманітарно-педагогічний факультет ініціативи якого знаходять підтримку ректорату НУБіП України. Так, на початку 2015 року підготовлено розпорядчі документи щодо обов'язковості викладання в університеті гуманітарних дисциплін (історія України, філософія, іноземна і рідна мови, фізичне виховання та ін.).

Ректорат університету і гуманітарії розуміють вагу і актуальність цього питання, коли країна потерпає від кровопролитної війни та агресії. Нам відомо, що причиною цих страшних подій є моральна криза, амбіції, бездуховність людей, нігілізм національних та загальнолюдських цінностей. Протистояти цим згубним тенденціям можна послуговуючись «зброєю» гуманітарних дисциплін, які наділені могутнім виховним, просвітницьким потенціалом. Це допоможе згуртувати наше суспільство, підрастаюче покоління навколо ідеї Незалежної, Сильної, Демократичної, Процвітаючої, Правової країни. Мовою, історією, культурою, ідеологією нас роз'єднували, а зараз настав час мову, історію, культуру, ідеологію використати в якості засобу консолідації українського суспільства.

Українська державність має багатовікову традицію, їй притаманна тяглість. Ми, сильний народ із тисячолітньою багатою і славною державницькою історією, маємо підстави себе поважати, мусимо пам'ятати подвиги наших героїв, їх відвагу, хоробрість, стійкість у боротьбі з поневолювачами. Також не можна забувати самовіддану працю сотень тисяч наших співвітчизників, які «кували щастя» національної свободи й незалежності, прагнули, щоб їх діти, потомки руських князів і безстрашних козаків, жили в мирі і добрі, порозумінні та злагоді із цивілізованими народами світу.

Громадяни України сьогодні зрозуміли, що тільки сильна державність, як форма самоорганізації народу, з могутнім потенціалом обороноздатності, дає шанс на мирне сьогодні і завтра. Державність є найвищою національною цінністю. У ній немає місця приниженню національної гідності, вона будується на принципах компліментарного

ставлення до інших народів, направлена на захист прав і свобод своїх громадян, забезпечення їм достойного рівня життя.

Сучасна студентська молодь – це кадровий потенціал країни. Саме їм належить будувати освітні, наукові, культурні взаємини із своїми колегами з близького і далекого зарубіжжя для зміцнення стосунків мирної, плідної, взаємовигідної співпраці. З цією метою колектив філологічних кафедр гуманітарно-педагогічного факультету впроваджує ряд заходів, спрямованих на формування мовної компетентності, розвитку комунікативних здібностей наших студентів і професорсько-викладацького складу. Це дозволить вільноотримувати, передавати і обмінюватись інформацією на міжнаціональному рівні. З огляду на це гуманітарно-педагогічний факультет запроваджує безперервне вивчення студентами (від 1 до 5 курсу) іноземної мови і організовує факультативне навчання для науково-педагогічних працівників.

Не менш важливою у контексті гуманітарної підготовки є вивчення рідної мови, виховання ціннісного ставлення до неї, формування «культури рідної мови». Повністю погоджуємось із відомим українським мовознавцем і культурознавцем Дмитром Миколайовичем Овсянником-Куликовським, який зазначав: «Мова – це запорука самобутності та самозбереження, це найбільше і найдорожче добро в кожного народу, це жива схованка людського духу. Тож плекаймо наш діамант, нашу долю, наш генетичний код нації! Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її! Борімося за красу, за правильність, за багатство мови!» [6].

Знання рідної, хоча б однієї іноземної мови випускника нашого вишу, слід доповнити володінням

латини, що має таке важливе значення для науки і є свідченням зростання рівня інтелігентності людини. Коли звучать усесвітньо відомі крилаті вирази, наша молодь має знати їх зміст: «*Repetitio est mater studiorum*» – повторення мати навчання; «*Ars longa, vita brevis*» – життя коротке, а мистецтво вічне (Гіппократ); «*Alea jacta est!*» – жереб кинуто! (Ю. Цезар); «*Aut cum scuto, aut in scuto*» – зі щитом або на щиті (вислів матері лакедемонянки Горго, яка подала сину, що йшов на війну, щит; ці слова означали – перемога або смерть); «*Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus...*» – веселімося, доки ми ще молоді (початок студентського гімну «Гаудеамус») тощо.

Гуманітарні дисципліни мають значний виховний вплив, їх вивчення дозволяє ставати нашій молоді не фахівцями технократичного типу, а людьми, особистостями, які знають свою історію, мову, правильно оцінюють дійсність, орієнтуються на загальнолюдські і національні цінності. З огляду на це, гуманітарні науки у вищій школі є не тільки потрібними, а й економічно вигідними. Американські вчені підрахували скільки їх країна втрачає через моральну безвідповідальність громадян. Колосальна сума – від 3-5 млрд. доларів щоденно. А скільки це може коштувати Україні? Питання риторичне. У наш грізний час – значно дорожче.

Висновки та шляхи подальших досліджень. З огляду на вище сказане, гуманітарна спрямованість у передачі соціального досвіду від покоління до покоління, яку забезпечують гуманітарні дисципліни, просто необхідна цивілізованим народам світу в умовах загострення конфліктів і нетерпимості. Саме тому одним із важливих пріоритетів колективу науково-педагогічних працівників гуманітарно-педагогічного факультету є гуманітаризація та

гуманізація професійної підготовки фахівців у НУБіП України. Керівництво і колектив факультету розуміють повноту відповідальності за якість гуманітарної підготовки фахівців у НУБіП України, розробляють і реалізують практичні кроки із забезпечення якості цього процесу. Саме тому професорсько-викладацький склад не забуває озвучену ректором Станіславом Ніколаєнком думку: «Старим аршином не поміряти новий шлях». Час вимагає від нас творчості, новаторства, повної самовіддачі і жертовної праці в ім'я кращого майбутнього України.

Література

1. Ніколаєнко С.М. Слово до першокурсників / С.М.Ніколаєнко // Університетський кур'єр. – №5_6 (26 серпня 2014 року). – 2014. – С.1.
2. Про вищу освіту [Електронний ресурс] // Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. – Режим доступу: [\[http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2\]](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2). – Назва з екрану.
3. Національна рамка кваліфікацій [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11. 2011. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. – Назва з екрану.
4. Програма розвитку НУБіП України на 2015-2020 роки «Голосіївська ініціатива - 2020» [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://nubip.edu.ua/node/3980>. – Назва з екрану.
5. Філософсько-українознавчі дисципліни у вищих навчальних закладах будуть збережені(3.02.2015) [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/actually/43590-filosofsko-ukrayinoznachchi-distsiplini-u-vischih-navchalnih-zakladah-budut-zberegeeni>. – Назва з екрану.
6. Манн Ю. Овсяннико-Куликовський як літературознавець // Овсяннико-Куликовський Д. М. Літературно-критичні роботи. В двох томах. Т. 1. / Укл. І.Михайлова; Вступ. стаття Ю.Манн. – М.: Художня література, 1989. – С.3-24.

ПРИОРИТЕТЫ РАБОТЫ ГУМАНИТАРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ НУБИП УКРАИНЫ

В.Д. Шинкарук

В статье раскрыты приоритеты развития гуманитарно-педагогического факультета в системе профессиональной подготовки специалистов для агропромышленного комплекса Украины. Обоснованно одно из важнейших направлений деятельности – гуманитаризация и гуманизация профессиональной подготовки специалистов в НУБіП Украины. Раскрыта роль гуманитарных кафедр в реализации Закона Украины «О высшем образовании» и «Национальной рамки квалификаций».

Ключевые слова: профессиональная подготовка, подготовка кадров, гуманитарное образование, филологическая подготовка, профессиональные и личностные качества специалиста, воспитание гражданина-патриота.

PRIORITIES OF HUMANITIES AND FACULTY OF EDUCATION IN THE TRAINING SPECIALISTS NUBiP UKRAINE

V.D. Shynkaruk

The article deals with the development priorities of Humanities and the Faculty of Education in vocational training for the agro-industrial complex of Ukraine. Justifiably one of the most important activities-humanization and humanization of professional training in NUBiP Ukraine. The role of humanities departments in the implementation of the Law of Ukraine "On Higher Education" and "National Qualifications Framework".

Keywords: training, training, arts education, philological training, professional and personal qualities specialist, education of the citizen-patriot.

Шинкарук Василь Дмитрович – доктор філологічних наук, декан гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (м.Київ,Україна). E-mail: Vashyn2010@ukr.net

Shynkaruk V.D. – Doctor of Philology, Dean of Humanities and Faculty of Education. National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine (Kyiv, Ukraine). E-mail: Vashyn2010@ukr.net